

DEL VUITCENTISME

II

El Romanticisme

Indubtablement que aquest títol farà somriure alguns escèptics i altres de tendències progressives. No sé perquè, però sempre que en converses amicals he elogiat el romanticisme, se m'ha titllat de retrògade i arcàic; s'han entestat en volguer veure el romanticisme com una malaltia de l'esperit; ultra això, l'han considerat com un vertader obstacle del progrés.

De les diverses aplicacions que hom ha fet del romanticisme, sols he acceptat la que el considera com el més pur enlairament i idealització de l'esperit. En art, la de llibertat de forma.

El romanticisme és ideal, i hom ha establert un antagonisme entre l'idealisme i el realisme. Admetent de primer antuvi aquest antagonisme, és, aquest cas, com el que em trobava amb el company anarquista, qui recolzava la seva tesi en el realisme. Què és, l'extrema esquerra, sinó un idealisme? Però tampoc admeto del tot l'aludit antagonisme. Es pot idealitzar la realitat, com també es pot arranjar la veritat, sense dir mentida.

En els començaments del segle passat potser fou quan tingué més puixança el romanticisme. D'arreu sorgiren poetes que amb l'ànima xopa de sentimentalisme cantaren les seves angoixes i els seus neguits. Entre ells, Goethe, Fòscolo, Lamartine, són dels que he llegit que m'han plagut més i que al meu entendre tenen més dots fecondatius en l'esperit de la joventut. Els cors genuïnament sensibles sentiran remoure's son ànima i estimaran Bécquer o Heine davant d'unes «Rimas» o d'un «Intermezzo»; en els passatges plens d'amor i llibertat de Fòscolo (1) sentiran un menyspreu i odi a la tirania despòtica de totes les èpoques. Compadiran el malhaurat «Werther», i aimaran amb idolatria «Graziel'la», la genial heroïna de Lamartine; quines planes (de pas sigui dit) haurien d'ésser breviar de la joventut.

El romanticisme significa refinament de l'esperit, enlairament de l'ànima vers un món sa, ple d'amor i de llum. És l'enlairament de l'ànima sense el lastre del cos.

Fins fa poc temps (un any escàs) era devot admirador i partidari del realisme. Em plavia la literatura moderna, aspre, despullada, feta a cops de bisturí. En aquests darrers temps m'he saturat de literatura vuitcentista, sentint-me més aprop dels seus autors, i és que el realisme, que tant me plau, em reté aquí, a la terra, em té pel cos; el romanticisme m'envola l'esperit i em commou l'ànima.

No són d'estranyar eixes ràpides evolucions que fins i tot són necessàries. Tampoc és estrany que en una època com la nostra, d'excessiva preocupació muscular, hom oblidi l'esperit i trobi ploraner i passat de moda el romanticisme. La literatura romàntica no té la cruesa i descarnositat i fins si es vol la vitalitat de la realista; ella flueix dolçament com l'es-

guard pur d'una verge, feta amb llàgrimes, somnis i sospirs, però poetitzada, divinitzada per la fantasia. L'encís del romanticisme està en que, essent pur i deliciosament sentimental, sols el gaudeixin i acaronin els éssers que són dignes de somniar en quelcom gran: L'amor i la llibertat.

FRANCESC SERRA

Les cançons populars Del matrimoni

Les cançons populars són com un complement del que moltes vegades ens valem per a arrodonir la fesomia característica de la generació que les creà.

Amb l'estudi de la novel·la i el teatre podem traçar amb més o menys autenticitat l'esboç dels costums i els ideals que abandonaren el seu pit, però per a obtenir el coneixement complet de llur personalitat hi ha que conèixer les cançons populars, vertader esclat de l'ànima del poble. Moltes d'elles, nascudes en l'opressió i el sofriment, són cants d'enyorança a llibertats perdudes i a ideals ofegats; altres són virils cants de rebel·lia contra injustícies i abusos de que sempre ha estat víctima el poble, que, no podent-se manifestar públicament, s'esbrava component cançons amarades de sàtires, protestes i crítiques sagnants.

Aquestes cançons populars, que encara avui sentim entonar amb veu feble per algun avi remembrant temps passats de lluites i perills, són el vertader reflexe de llur esperit i idealisme.

Hem de respectar eixes cançons que hi ha qui qualifica d'insubstancials, el mateix que el feix de velles dites que tan sovint a l'hivern, al redós de les llars enceses, són desgranades amb amor i amb els ulls humitejats; hem de saber copsar son vertader valor per a l'estudi dels neguits ideològics dels nostres avantpassats. Cal també recordar que eixes cançons, filles del poble, que han arribat fins a nosaltres com document històric que no ha sofert mutilacions, parlen de les ànsies de justícia i llibertat de la generació passada.

No parlaran tan bellament les nostres cançons populars a les generacions futures!

BRAND

Constel·lacions

L'estranger curiós que arriba a visitar-nos, pregunta sempre on són les obres d'art —producte de l'intel·ligència— i qui són els homes virtuoses—producte de l'ensenyança.—A. R.

Sigues àngel o dimoni, però no et conformis a ésser tonto, que aleshores no et coneixeran ni al cel ni a l'infern, que és com dir enlloc del món.—A. R.

Quan l'ésser humà arriba a l'època de la vida en que es creu apte per a la reproducció, pensa i diu: M'he de casar. I, és clar, després de més o menys reflexionar, cerca parella i es casa, previ els formulismes acostumats en tals casos, que no es pren ni la molèstia d'estudiar. Però ja està! Examinada i beneïda i amb el permís oficial, aquella parella pot posar tants desgraciats com pugui al món.

Es geny humà aital procedir? És possible que en ple segle vint, voltats de progrés i rodejats de ciència, es reproduïxi en la mateixa forma que l'home primitiu, sols per apetit genèsic, sense tenir un fonamentat coneixement de la transcendència de l'acte de procrear?

Un irracional cerca femella i procrea. Nosaltres fem exactament el mateix, amb la sola diferència de que revestim aquest acte d'una cerimònia innecessària. Cal fer constar, però, que l'irracional, per la mateixa raó d'ésser-ho, no està ni de bon tros tan degenerat com nosaltres, la qual cosa li és un gran avantatge.

Hom troba bé que segles enrera, quan l'home veia en el matrimoni quelcom de sagrat i misteriós i l'ésser humà era més sà i més fort, fossin solament els sacerdots qui examinessin la capacitat dels aspirants a contraure matrimoni... Però, avui?... Avui, no! Avui, el matrimoni ha esdevingut un acte vulgar i material, i és en ell on l'ésser humà demostra ésser més banal i corromput i per sobre de tot degenerat; és per eixa causa que no puc comprendre perquè casi sempre examina i casa un sacerdot. En aquest aspecte, el món no ha evolucionat, no s'ha mogut de lloc. I tanmateix és lamentable.

No és cap sacerdot, no és cap doctrina religiosa qui deu examinar els aspirants al matrimoni, sinó la ciència: un mestre i un metge són els que haurien de formar tribunal. Ells, i sols ells podrien comprovar si els aspirants reuneixen o no el suficient grau de cultura per a obtenir el títol de casat, com també si físicament serveixen per a la reproducció.

Mentre no s'obri així, les races aniran degenerant cada dia més, i mentrestant anirem predicant ciència i progrés sense volguer veure que persistim amb pràctiques tan ancestrals com les de l'home de l'antiguitat.

P. MOCA